

บทที่ 5

การพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับครู

1001101 ภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับครู

อาจารย์อุภาวรรณ นามศิริ บรรยาย

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

ความหมาย

สามารถอธิบายความหมายของ
การพูดได้อย่างถูกต้อง

ปัจจัย

สามารถอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อ
การพูดสำหรับครูได้

การใช้ภาษา

สามารถอธิบายการใช้ภาษา
และบุคลิกภาพในการพูด
สำหรับครูได้

ประเภท

สามารถอธิบายและยกตัวอย่าง
การพูดประเภทต่าง ๆ ได้

บทที่ 5 การพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับครู

1. ความหมายของการพูด
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการพูดสำหรับครู
 - 2.1 การวิเคราะห์ผู้ฟัง
 - 2.2 การเรียบเรียงบทพูด
3. การใช้ภาษาในการพูดสำหรับครู
 - 3.1 บุคลิกภาพภายนอก
 - 3.2 บุคลิกภาพภายใน
4. ประเภทของการพูด
 - 4.1 การพูดเชิงวิชาการ
 - 4.2 การพูดในโอกาสพิเศษ

ความหมายและความสำคัญของการพูด

ความหมาย

“การพูด คือ การถ่ายทอดความรู้ ความคิด
ความรู้สึก หรือความต้องการของผู้พูด เพื่อสื่อ
ความหมายไปยังผู้ฟังโดยใช้ **ถ้อยคำ น้ำเสียง**
ท่าทีปฏิกิริยาท่าทาง จนเกิดความเข้าใจตรงกัน

(อ้างอิง: จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, วนิดา บำรุงไทย, คุณทศิย์ ไวทยะวณิช)

ความสำคัญของการพูด

ความสำคัญสำหรับครู

- เป็นเครื่องมือสื่อสารหลักในการถ่ายทอดความรู้
- หากขาดเทคนิคการพูดที่ดี อาจทำให้การสอนไม่ประสบความสำเร็จ
- ช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพให้น่าเชื่อถือและน่าศรัทธา
- ช่วยให้การดำรงชีวิตและการเข้าสังคมประสบความสำเร็จ

ปัจจัยที่มีผลต่อการพูด การวิเคราะห์ผู้ฟัง

สิ่งที่ครูต้องวิเคราะห์ก่อนพูด

1. **จำนวนผู้ฟัง** กลุ่มเล็ก (ทั่วถึง, ถาม-ตอบได้) vs กลุ่มใหญ่ (ต้องเตรียมเทคนิคพิเศษ)
2. **เพศ** ชายและหญิงมีความสนใจต่างกัน หากคละกันต้องเลือกเนื้อหาให้เหมาะสม
3. **วัย (อายุ)** บ่งบอกพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ เพื่อปรับระดับภาษา
4. **อาชีพ/กลุ่มสังคม** เลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจเฉพาะกลุ่ม
5. **ระดับการศึกษา** ช่วยในการเลือกใช้คำศัพท์และการเตรียมเนื้อหา

ปัจจัยที่มีผลต่อการพูด การเรียบเรียงบทพูด

การจัดลำดับเนื้อหาที่ดีช่วยให้ผู้ฟังติดตามเรื่องราวได้ง่าย

● บทนำ

กล่าวทักทายให้เหมาะสม เกริ่นนำ
ให้น่าสนใจ ไม่ยาวเกินไป
และไม่วกวน

● เนื้อหา

สัมพันธ์กับเวลา จัดประเด็นหลัก
ให้ชัดเจน ยกตัวอย่างประกอบ
ให้เห็นภาพ

● บทสรุป

ย้ำประเด็นสำคัญ ฝากข้อคิด
แสดงความรู้สึก
และกล่าวขอบคุณ/สวัสดิ์

เทคนิคการสื่อสารในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

สร้างพื้นที่ปลอดภัย

ให้ผู้เรียนกล้าแสดง
ความคิดเห็น
ครูเป็นผู้ฟังที่ดี

ฟังเชิงรุก

ตั้งใจฟังผู้เรียน ถาม
กลับเพื่อตรวจสอบ
ความเข้าใจ

ให้ข้อมูลย้อนกลับ

ใช้ Positive Feedback
เพื่อเสริมพฤติกรรมที่ดี

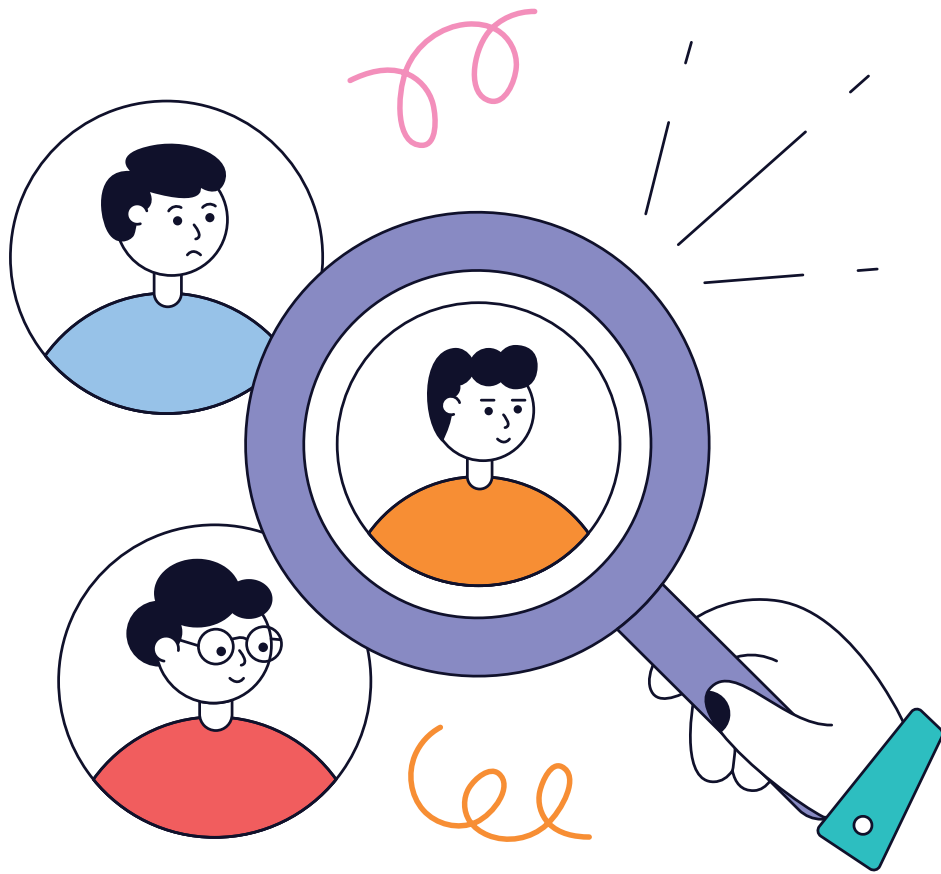

อารมณ์ขัน

สร้างบรรยากาศ
สนุกสนาน แต่เลี่ยง
เรื่องเพศ/ทำร้ายจิตใจ

บุคลิกภาพภายนอก (อวัจนภาษา)

การแสดงออกทางร่างกาย

ศีรษะ ตั้งตรงแสดงความมั่นใจ หากขอร้องให้ยื่นหน้าเล็กน้อย

สีหน้า ยิ้มแย้ม แจ่มใส แสดงความจริงใจ

สายตา สบตาผู้ฟังอย่างทั่วถึง (Eye Contact) ไม่หลบตา

การยืน ยืนตัวตรง ขาห่างกันเล็กน้อย (6-12 นิ้ว) ลงน้ำหนักเท่ากัน

การเคลื่อนไหว เดินบ้างหยุดบ้าง ไม่ยืนแข็งทื่อ หรือเดินลูกลี้ลุกลน

วิดีโอตัวอย่าง

การใช้ภาษามือและการเคลื่อนไหว

คลิปวิดีโอนี้แสดงตัวอย่างการใช้ "มือ" ประกอบการพูดอย่างเป็นธรรมชาติ

- การฉายมือแสดงความเป็นมิตร
- การกำมือแสดงความหนักแน่น
- การใช้นิ้วชี้ทิศทาง

ข้อควรระวัง ไม่ใช้มือมากเกินไปจนเหมือนละคร

"4 เทคนิค"
การมีบุคลิกภาพที่ดีเป็นมิตร

อยากจะมีบุคลิกภาพที่เป็นมิตรค่ะ

พูดไม่รู้เรื่อง แก้อย่างไร?

บุคลิกภาพภายนอก

จะแต่งตัวดี ไปทำไม?

บุคลิกภาพภายนอก

บุคลิกภาพภายนอก

TikTok
© krungor

3 บุคลิก
ที่ไม่น่าเชื่อถือ

บุคลิกภาพภายนอก

TikTok
© krungor

รู้ไหมว่า...
คนดูรวย

บุคลิกภาพภายใน (สิ่งที่สั่งสมมา)

🔊 ความรู้ & ความมั่นใจ

ต้องเป็นพหูสูตร (รู้จริง) เตรียมตัวมาดี และฝึกฝนบ่อยๆ จะช่วยลดความประหม่าได้

🗣️ ความกระตือรือร้น

น้ำเสียงแจ่มใส ท่าทีคล่องแคล่ว
ปลุกเร้าให้ผู้เรียนสนใจ

❤️ ความจริงใจ & คุณธรรม

ปรารถนาดีต่อผู้ฟัง ให้เกียรติ และมีมารยาทในการพูด

💡 ปฏิภาณไหวพริบ

แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ซึ่งเกิดจากประสบการณ์และการคาดการณ์ล่วงหน้า

ประเภทของการพูด การพูดเชิงวิชาการ

การพูดเสนองาน (Presentation)

เสนอข้อเท็จจริง หรือผลการศึกษา ให้ผู้ฟังเข้าใจ

ขั้นตอนการเตรียมตัว

- กำหนดจุดมุ่งหมายและวางโครงเรื่อง
- เรียบเรียงเนื้อหาให้กระชับ เหมาะกับผู้ฟัง
- เตรียมสื่อประกอบ (PowerPoint/เอกสาร)

ขณะพูด แนะนำตัว > เข้าเรื่อง > เนื้อหา > สรุป > ตอบข้อซักถาม

กลวิธีการพูดอธิบายให้ชัดเจน

ตามลำดับขั้น

บอกกระบวนการ 1, 2, 3
(เช่น การทดลอง, วิธีทำ)

ให้นิยาม

จำกัดความหมายของศัพท์
ยากให้เข้าใจตรงกัน

ยกตัวอย่าง

ใช้กรณีศึกษาประกอบ
ทฤษฎีเพื่อให้เห็นภาพ

เปรียบเทียบ

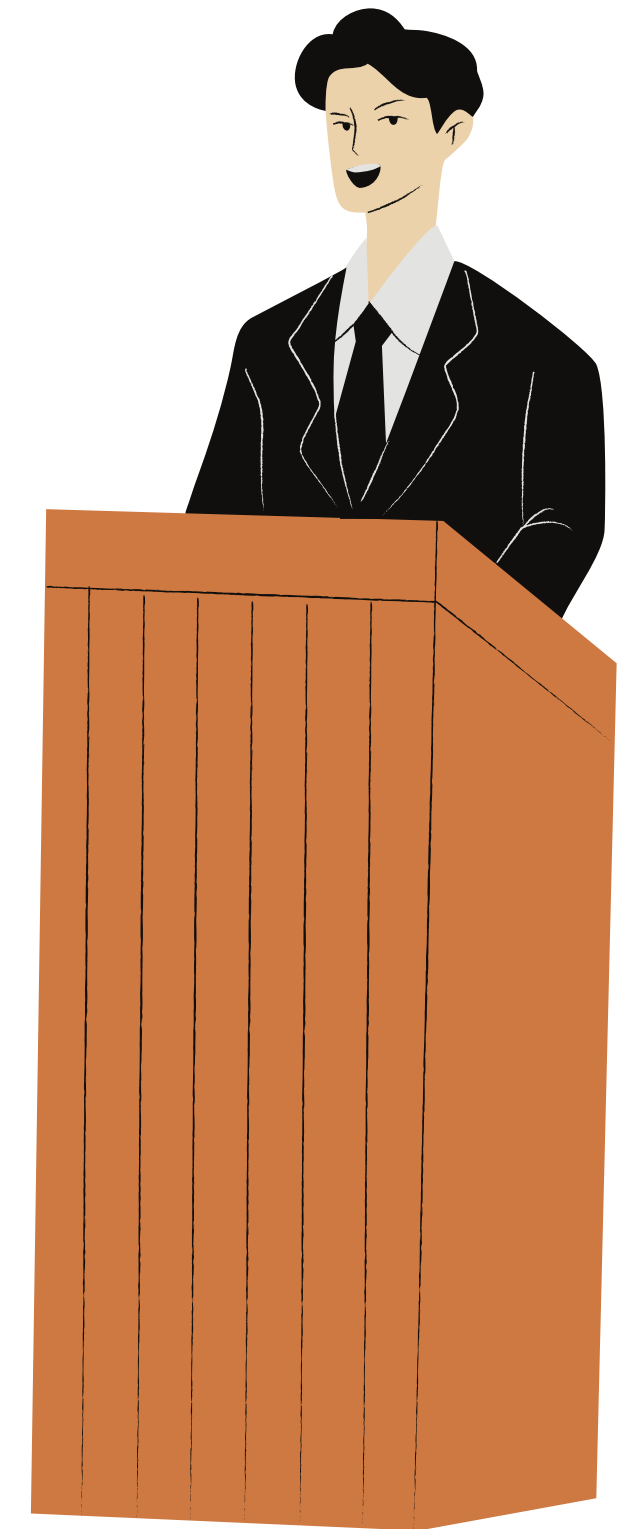
ชี้ให้เห็นความเหมือน/ต่าง
กับสิ่งที่ผู้ฟังคุ้นเคย

ลักษณะสำคัญ

คือการพูดสาระสำคัญโดยสังเขป สั้น กระชับ ตรงประเด็น
มักใช้ในการต้อนรับคณะดูงาน หรือรายงานผู้บังคับบัญชา

หลักการ

เตรียมเนื้อหาให้ครบถ้วนแต่ใช้เวลาสั้น
ใช้สื่อประกอบเพื่อความรวดเร็วในการเข้าใจ
เปิดโอกาสให้ซักถาม

การพูดอธิบาย

5 สิ่งที่คุณควรทำ เพื่อสุขภาพปี 2025

ห้าพฤติกรรมสุขภาพนะครับที่
ต้องทำเลยนะครับเพื่อสุขภาพ
ดีของปีสองพันยี่สิบห้านี้
ครับ

Julian Calendar ➔ Gregorian Calendar

April Fools' Day

เกิดขึ้นมาเพราะแบบนั้น?

(Part 1/3)

การพูดอธิบาย

การพูดในโอกาสพิเศษ การกล่าวต้อนรับ

โครงสร้างเนื้อหา

1. ปฏิสันถาร (เรียน/สวัสดี)
2. แนะนำตนเอง
3. แสดงความยินดีในฐานะเจ้าบ้าน
4. ยกย่องผู้มาเยือน
5. แสดงความปรารถนาดี/อำนวยการความสะดวก

"ในฐานะประธานสโมสรนักศึกษา... ขอต้อนรับทุกท่าน
ด้วยความยินดียิ่ง... ทางเราหวังว่าช่วงเวลา 3 วันที่ท่าน
มาอยู่กับเรา ท่านจะได้รับความสุขสบาย และสร้าง
ความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน..."

หลักการพูด

เน้นการแสดงมุขิตาจิต ยกย่องความสำเร็จ
และให้เกียรติผู้ที่ได้รับรางวัลหรือประสบความสำเร็จ

"ขอแสดงความยินดีกับคุณพรนับพัน... ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศเหรียญทอง... ความสำเร็จครั้งนี้เป็นขวัญกำลังใจให้น้องๆ... ขอให้พวกเราปรบมือแสดงความยินดีครับ"

การพูดในโอกาสพิเศษ การกล่าวอำลา

เนื้อหาหลัก

- กล่าวถึงความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร
- ความประทับใจต่อเพื่อนร่วมงาน
- ขอขอบคุณที่จัดงานเลี้ยงส่ง
- กล่าวฝากเนื้อฝากตัว หรือหวังว่าจะได้พบกันอีก

"ตลอดเวลาที่ทำงานที่นี่ ผมมีความสุขมาก...
เมื่อคราวจะจากไปก็ใจหายไม่น้อย... ขอขอบคุณ
เพื่อนร่วมงานทุกคนที่จัดงานเลี้ยงให้ผม งานนี้จะ
เป็นภาพประทับใจตลอดไปครับ"

การกล่าวแสดงความยินดี

1. กล่าวทักทายผู้ฟัง โดยใช้คำตามกาลเทศะ เช่น
 - ใช้ “เรียน” สำหรับอาจารย์และแขกผู้มีเกียรติ
 - ใช้ “สวัสดี” สำหรับนักศึกษา
2. แนะนำตนเองในฐานะผู้พูด
3. แสดงความยินดี
4. ยกย่องความสำเร็จ
5. เน้นความหมายของความสำเร็จเป็นการกระทำที่ดี
สรุปและขอให้ทุกคนปรบมือแสดงความยินดี

การกล่าวขอบคุณ

- มารยาททางสังคมที่สำคัญ
- กล่าวขอบคุณหลังจากผู้พูดเสร็จสิ้น
- เน้นความสำคัญและประโยชน์ของงาน
พร้อมกล่าวขอบคุณ

ตัวอย่างการกล่าว ขอบคุณ

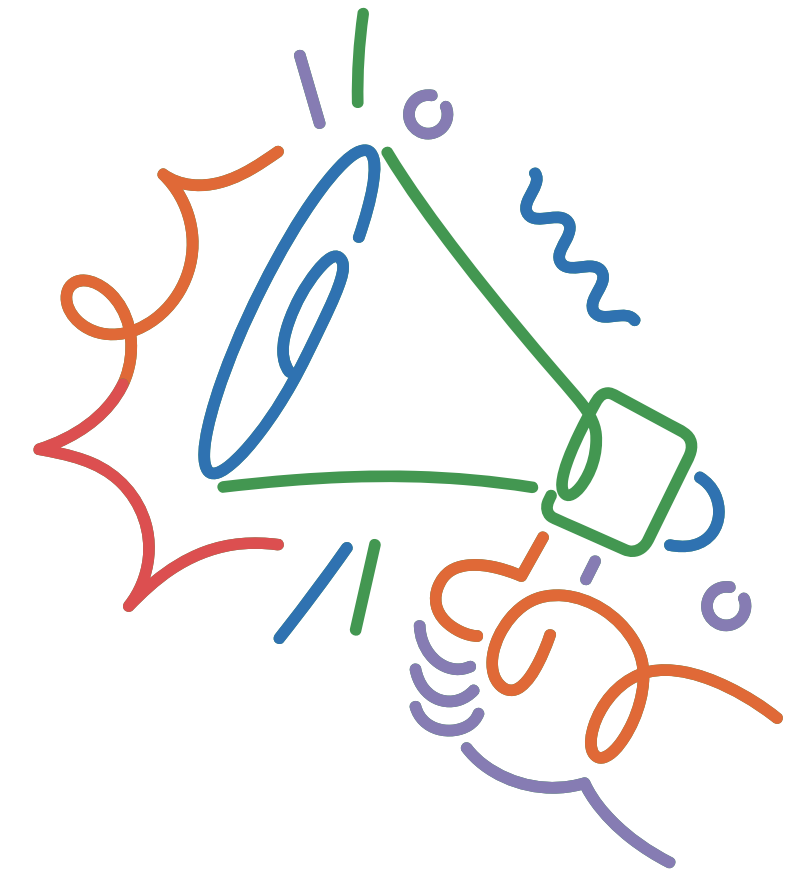
โดยคณะ ส.ว. 13 ท่าน

ขอบคุณ ส.ว. 13 ท่าน

TikTok
@prapha_on

ข้อควรพิจารณาของการพูดในโอกาสพิเศษต่าง ๆ

- โอกาส พิจารณาความมุ่งหมายและโอกาสในการชุมนุม
- เวลา รักษาเวลาไม่ให้กระทบกับลำดับงาน
- อวัจนภาษา ยิ้มแย้มและเชื่อมั่นในตนเอง
- การใช้ภาษา ใช้ภาษาที่เหมาะสมและงดคำไม่สุภาพ พร้อมอาจ สอดแทรกอารมณ์ขัน

สรุปบทเรียน

การพูดเป็นทั้ง "ศาสตร์" และ "ศิลป์"
ที่ครูต้องฝึกฝนให้เชี่ยวชาญ

ปัจจัยความสำเร็จ รู้จักผู้ฟัง, เตรียมบทพูดดี
บุคลิกภาพ มั่นใจ จริงใจ, กิจกรรมท่าทางเหมาะสม
ประเภทการพูด ปรับเปลี่ยนตามโอกาส (วิชาการ vs โอกาสพิเศษ)

"การเตรียมตัวที่ดี มีชัยไปกว่าครึ่ง"

กิจกรรม “วาทศิลป์ครู...สู่หน้าจอ”

แนวคิด ให้นักศึกษาสวมบทบาทเป็น "ครู" ที่ต้องสื่อสารผ่านคลิปวิดีโอไปยังกลุ่มเป้าหมาย (นักเรียน ผู้ปกครอง หรือเพื่อนร่วมงาน) โดยเลือกสถานการณ์ตามประเภทของการพูดในบทเรียน

1. โจทย์สถานการณ์ (เลือก 1 สถานการณ์)

ให้นักศึกษาเลือกหัวข้อเพื่ออัดคลิปวิดีโอ ความยาว 3-5 นาที โดยเลือกจาก 4 สถานการณ์นี้

สถานการณ์ A การพูดเชิงวิชาการ

โจทย์ สมมติว่าท่านเป็นครูที่ต้อง

"บรรยายสรุป" รายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมทัศนศึกษา
หรือโครงการจิตอาสาของนักเรียน เพื่อส่งให้อำนาจการ
โรงเรียนหรือเผยแพร่ในเพจโรงเรียน

สิ่งที่ต้องเน้น ความกระชับ ข้อมูลถูกต้อง การเรียบเรียง
ลำดับเวลา (อดีต-ปัจจุบัน) และการใช้น้ำเสียงที่น่าเชื่อถือ

1. โจทย์สถานการณ์ (เลือก 1 สถานการณ์)

ให้นักศึกษาเลือกหัวข้อเพื่ออัดคลิปวิดีโอ ความยาว 3-5 นาที โดยเลือกจาก 4 สถานการณ์นี้

สถานการณ์ 2 การพูดในโอกาสพิเศษ

โจทย์ สมมติว่าท่านต้องอัดคลิป "กล่าวแสดงความยินดี" หรือ "กล่าวต้อนรับ" นักเรียนใหม่/นักเรียนที่ได้รับรางวัลระดับประเทศ ผ่านช่องทางออนไลน์ของโรงเรียน

สิ่งที่ต้องเน้น การใช้น้ำเสียงแสดงไมตรีจิต สีหน้ายิ้มแย้ม การสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง และความจริงใจ

1. โจทย์สถานการณ์ (เลือก 1 สถานการณ์)

ให้นักศึกษาเลือกหัวข้อเพื่ออัดคลิปวิดีโอ ความยาว 3-5 นาที โดยเลือกจาก 4 สถานการณ์นี้

สถานการณ์ที่ 3 "ครูนักพัฒนานวัตกรรม"

ประเภทการพูด การพูดเสนองาน

โจทย์ สมมติว่าท่านได้ผลิตสื่อการสอนใหม่ หรือคิดค้นเทคนิคการสอนที่ประสบความสำเร็จ และต้องอัดคลิปวิดีโอเพื่อ "นำเสนอผลงานทางวิชาการ" ให้กับหัวหน้าฝ่ายวิชาการหรือเพื่อนครูในหมวดสาระฯ ได้รับทราบ

สิ่งที่ต้องเน้นในคลิป

โครงสร้างการนำเสนอ เริ่มต้นด้วยการแนะนำตัวและชื่อผลงาน วัตถุประสงค์และวิธีการใช้งาน ประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับ

ทักษะที่วัดผล ความชัดเจนของเนื้อหา, การเรียบเรียงลำดับขั้นตอนที่ไม่สับสน, และการใช้น้ำเสียงที่แสดงความรู้จริงและมั่นใจ

การใช้อุปกรณ์ หากมีสื่อการสอนจริง ควรนำมาประกอบการสาธิตในคลิปด้วย เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน

1. โจทย์สถานการณ์ (เลือก 1 สถานการณ์)

ให้นักศึกษาเลือกหัวข้อเพื่ออัดคลิปวิดีโอ ความยาว 3-5 นาที โดยเลือกจาก 4 สถานการณ์นี้

สถานการณ์ที่ 4 "ความทรงจำในรั้วโรงเรียน"

ประเภทการพูด การกล่าวอำลา

โจทย์ สมมติว่าท่านเป็นนักศึกษาฝึกสอนที่กำลังจะ "จบการฝึกปฏิบัติการสอน" และต้องอัดคลิปกล่าวความรู้สึกอำลาเพื่อเปิดในงานเลี้ยงส่ง หรือส่งเข้าไลน์กลุ่มของคณะครูในโรงเรียน

สิ่งที่ต้องเน้นในคลิป

เนื้อหา ต้องกล่าวถึงความรู้สึกผูกพันที่มีต่อโรงเรียน/องค์กร , ความประทับใจที่มีต่อผู้อำนวยการ ครูพี่เลี้ยง และนักเรียน , และกล่าวขอบคุณที่ได้รับโอกาสหรือการจัดงานเลี้ยงให้

ทักษะที่วัดผล ความจริงใจ (Sincerity) ที่สื่อผ่านแววตาและน้ำเสียง , การเลือกใช้ถ้อยคำที่สร้างความประทับใจและระลึกถึงสิ่งดีงาม (ความทรงจำที่ดี)

2. เจ็อนไขการถ่ายทำ (เพื่อวัดผลบุคลิกภาพ)

เนื่องจากการอัดคลิป การประเมินบุคลิกภาพจึงต้องชัดเจนตามเนื้อหาในบทเรียน:

มุมกล้อง ถ่ายแบบครึ่งตัว เห็นศีรษะถึงช่วงเอว เพื่อให้เห็นการวางท่าทาง การใช้มือ และการทรงตัว

สายตา ต้องมองที่เลนส์กล้องเสมือนมองตาผู้ฟัง (Eye Contact) ห้ามอ่านสคริปต์แบบก้มหน้า เพื่อแสดงความจริงใจและความมั่นใจ

การแต่งกาย แต่งกายสุภาพสวมบทบาทความเป็นครู เพื่อเสริมบุคลิกภาพภายนอกและความน่าเชื่อถือ

3. สิ่งที่ต้องส่ง

ไฟล์วิดีโอ ความยาว 3-5 นาที
บทพูด แบบไฟล์ Word ที่ระบุการวิเคราะห์ผู้ฟังก่อนพูด
ตามหัวข้อ 2.1 ในหนังสือเรียน ได้แก่
ผู้ฟังคือใคร (เพศ วัย อาชีพ)
จำนวนผู้ฟัง (สมมติว่าเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็ก)
วัตถุประสงค์ของการพูด

4. เกณฑ์การให้คะแนน (Rubric) แบบเน้นจุดสำคัญ

ประเด็นการประเมิน	รายละเอียด (อิงตามบทที่ 5)	คะแนนเต็ม
1. โครงสร้างเนื้อหา	มีบทนำที่ดึงดูดใจ , เนื้อหาลำดับดีไม่วกวน , และบทสรุปที่ประทับใจ	5
2. อวัจนภาษา (Non-verbal)	การใช้สายตา (มองเลนส์) , สีหน้ายิ้มแย้ม/จริงจังตามสถานการณ์ , การใช้มือประกอบที่เป็นธรรมชาติ	5
3. น้ำเสียงและภาษา (Verbal)	เสียงดังฟังชัด จังหวะการพูดเหมาะสม (ไม่ยืดยาวหรือเร็ว) , ใช้ภาษาถูกต้องตามกาลเทศะ	5
4. บุคลิกภาพครู (Teacher Persona)	การแต่งกาย , ความมั่นใจ , และความกระตือรือร้นในการถ่ายทอด	5
รวม		20 คะแนน